

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku R. O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 sierpnia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację R. O. od wyroku z dnia 5 stycznia 2016 r., którym Sąd Okręgowy w L. oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 13 lutego 2014 r. odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie: 1) art. 227 w związku z art. 236 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłych nowych lub uzupełniających na okoliczności istotne i uznanie za fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie takich okoliczności, jak możliwość wykonywania przez skarżącego dotychczasowej pracy, możliwość podjęcia innej pracy, możliwość przekwalifikowania zawodowego; 2) art. 282 § 1 w związku z

art. 391 § 1 k.p.c. przez uznanie, że biegli w opiniach sporządzonych dotychczas w toku postępowania powierzone im obowiązki wykonali z całą sumiennością, podczas gdy biegli ci w opiniach nie wyjaśnili okoliczności istotnych, zaś tezy dowodowe zostały zakreślone przez sąd pierwszej instancji ogólnie, bez wyraźnego odniesienia postawionych pytań do zawodu nauczyciela języka angielskiego; 3) art. 241 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez nieuzupełnienie postępowania dowodowego o opinie biegłych, wyjaśniające okoliczności istotne; 4) art. 278 § 1 w związku z art. 286 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niezażądanie dodatkowych opinii biegłych; 5) art. 381 k.p.c. przez pominięcie wnioskowanego wielokrotnie przez skarżącego dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu medycyny pracy pomimo tego, że opinie biegłych sporządzone dotychczas w toku postępowania nie wyjaśniły okoliczności istotnych; 6) art. 385 k.p.c. przez oddalenie apelacji skarżącego mimo tego, że jest zasadna; 7) art. 386 § 1 k.p.c. przez niedokonanie zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji oraz nieorzeczenie co do istoty w sprawie pomimo tego, że apelacja zasługiwała na uwzględnienie, ewentualnie: 8) art. 386 § 4 k.p.c. przez nieuchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i nieprzekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania; II. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako ustawa emerytalna) przez jego błędną wykładnię.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu, ewentualnie o uchylenie w całości również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono w pierwszej kolejności jej oczywistą zasadnością z uwagi na ewidentne naruszenie prawa. W ocenie skarżącego, brzmienie art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej obligowało Sąd do sprecyzowania w postanowieniach dotyczących opinii biegłych tez dowodowych poprzez odniesienie szczegółowych pytań do zawodu nauczyciela języka angielskiego, czego w konsekwencji biegli nie wyjaśnili, poprzestając na ogólnym odniesieniu się do zawodów możliwych do wykonywania przez osobę z umiejętnościami skarżącego. Spowodowało to

naruszenia przez Sądy obu instancji wszystkich wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów postępowania.

W dalszej kolejności skarżący wskazał na występujące w sprawie zagadnienia prawne, a mianowicie: 1) czy w przypadku oceny częściowej niezdolności do pracy z art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej można brać pod uwagę ogólną przesłankę niezdolności do pracy z art. 12 ust. 1 tej ustawy, jaką są rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, co - zdaniem skarżącego - czyniłoby w praktyce art. 12 ust. 3 przepisem martwym; 2) co wyznacza „poziom posiadanych kwalifikacji” w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej, a mianowicie czy jest to: a) ogół zawodów, w przypadku których na rynku pracy istnieje zapotrzebowanie na osobę z umiejętnościami ubezpieczonego, czy też b) jedynie zawody wyuczone przez ubezpieczonego, potwierdzone stosownymi świadectwami, dyplomami, certyfikatami, uprawnieniami zawodowymi, co - w ocenie skarżącego - jest zgodne z *ratio legis* tego przepisu. W tym kontekście skarżący wskazał na potrzebę wykładni budzących poważne wątpliwości art. 12 ust. 1 w związku z ust. 3 w związku z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej oraz art. 12 ust. 3 tej ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na

uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecnictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości

interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżący nie wykazał występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, uchodzi uwagi skarżącego, że w przesłance oczywistej zasadności skargi kasacyjnej chodzi zarówno o naruszenie prawa, jak i o oczywisty wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie sprawy. Obowiązkiem skarżącego jest zatem przeprowadzenie wywodu jurydycznego dla wykazania, że wskazywane przez niego naruszenia prawa przez Sąd drugiej instancji były tego rodzaju, iż doprowadziły wprost do wydania wadliwego wyroku. Obowiązku tego nie wypełnia odwołanie się przez skarżącego do „wszystkich wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów postępowania”, gdyż rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania w podstawach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącego prawidłowego wniosku w tym zakresie.

Po drugie, wątpliwości formułowane przez skarżącego na tle art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej wielokrotnie były już wyjaśniane przez Sąd Najwyższy, w orzecnictwie którego jednolicie przyjmuje się, że o niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej nie decyduje biologiczny stan kalectwa lub choroby, lecz koniunkcja niezdolności do pracy z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu (wyrok z dnia 14 czerwca 2005 r., I UK 278/04, LEX nr 375618) oraz że niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej nie jest wystarczająca do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, iż mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym (wyrok z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 299/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 93 oraz z dnia 9 czerwca 2016 r., III UK 149/15, LEX nr 2057632). W wyrokach z dnia 9 marca 2006 r., II UK 98/05 (OSNP 2007 nr 5-6, poz. 77) oraz z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05 (Lex Polonica nr 1917665) Sąd Najwyższy wyraźnie zaznaczył, że uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy nie można wywodzić jedynie z przesłanek przewidzianych w art. 13 ustawy emerytalnej, gdyż odnoszą się one tylko do ustalania stopnia lub trwałości niezdolności do pracy. Te przesłanki nie mają znaczenia, jeżeli aspekt biologiczny

(medyczny) wskazuje na zachowanie zdolności do pracy. Również w wyroku z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 215/09 (LEX nr 577815) stwierdzono, że okoliczności określone w art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej nie dotyczą osoby, która zachowała zdolność do zatrudnienia w ramach posiadanych kwalifikacji formalnych lub rzeczywistych (por. także wyrok z dnia 6 grudnia 2012 r., I UK 325/12, LEX nr1619627 i powołane w nim wcześniejsze orzecznictwo). Podkreśla się, że utrata zdolności do pracy nie może być utożsamiana z niezdolnością do wykonywania ostatniego z dotychczasowych zatrudnień, jeżeli pracownik może podjąć pracę zgodne z poziomem posiadanych kwalifikacji. Stwierdza się, że wyjaśnienie treści pojęcia „pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” wymaga uwzględnienia zarówno kwalifikacji formalnych (zakresu i rodzaju przygotowania zawodowego udokumentowanego świadectwami, dyplomami, zaświadczeniami), jak i kwalifikacji rzeczywistych (wiedzy i umiejętności faktycznych, wynikających ze zdobytego doświadczenia zawodowego), przy czym bardziej istotne są kwalifikacje rzeczywiste, gdyż ocena niezdolności do pracy dla celów rentowych sprowadza się do stwierdzenia, w jakim stopniu wiedza i umiejętności, którymi dysponuje ubezpieczony, mogą być wykorzystane przez niego w pracy pomimo zaistniałych ograniczeń sprawności organizmu (por. wyrok z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 215/09, LEX nr 577815 i szeroko powołane w nim orzecznictwo).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.